

حسابرسی فناوری

مترجم: رضا قنبریان
Reza.ghanbarian@gmail.com

آیا مشتری از قواعد (اصول حسابداری پذیرفته شده‌ی همگانی) پیروی کرده است، آیا مبادلات و دارایی‌هایی که مشتری گزارش می‌کند "واقعی" هستند؛ و آیا چیز با اهمیتی از قلم افتاده است. معمولاً، حسابرسی‌های مالی درباره‌ی منصفانه بودن (در تطابق با قواعد) پردازش مبادلات مالی توسط حسابداران مشتری می‌باشد.

حسابرسی‌های رعایتی

حسابرسان، روش‌های مورد استفاده برای گواهی‌دهی را به منظور پایش نحوه‌ی پردازش مبادلات غیر حسابداری به کار می‌برند. مبادلات غیر حسابداری می‌توانند ماهیت مالی داشته یا نداشته باشند. حسابرسی‌های رعایت عمده‌تاً به حصول اطمینان از رعایت قواعد غیر حسابداری محدود می‌شوند. مثال‌هایی از این نوع حسابرسی شامل رسیدگی رعایت کنترل‌های داخلی، حسابرسی‌های بازرسان بانک‌ها، و حسابرسی‌های رعایت قوانین زیست‌محیطی است. حسابرسی‌های رعایت به ویژه در محیط‌های دولتی و تحت نظارت دولت اهمیت دارند. حسابرسی اطمینان بخشی کیفیت، ترکیبی از حسابرسی‌های گواهی‌دهی و رعایت است. ضوابط اتحادیه‌ی اروپایی نیاز به حسابرسی‌های اطمینان بخشی کیفیت موسوم به حسابرسی‌های ایزو ۹۰۰۰ ایجاد کرده است. حسابرسی‌های ایزو ۹۰۰۰ پس از استانداردهای ایزو ۹۰۰۰ که چگونگی مستندسازی یک فرآیند تولید را مقرر می‌کنند به این عنوان معروف شد. فرایندی مستند می‌شود، رعایت رویه‌های آن فرایند را می‌توان حسابرسی کرد، که این کار اطمینان بخشی کیفیت را افزایش می‌دهد. ایزو (ISO) یک واژه

در محیط فناوری‌های کنونی، رویه‌های دستی و سنتی با برنامه‌های رایانه‌ای که دائماً مورد تجدیدنظر قرار می‌گیرند جایگزین شده‌اند. باید رایانه‌ها توسط "حسابرسان فناوری" تعلیم دیده پایش و نظارت شوند. این حرفه‌ی نسبتاً جدید در حوزه‌ی حسابرسی، حسابرسی داده‌پردازی الکترونیک، حسابرسی سامانه‌های اطلاعاتی، یا حسابرسی فناوری نامیده می‌شود. حسابرسان فناوری در حال حاضر فناوری‌های متنوع و گسترده‌ی ارتباطی را مثل رادیو، سامانه‌های تلفن موبایل، ارتباطات مادون قرمز، ماهواره، فیبر نوری، شبکه‌ی تلفنی عمومی و شبکه‌های ارتباطی محلی و شبکه‌های ارتباطی فرامحلی منطقه‌ای را حسابرسی می‌کنند. حسابرسان فناوری نه تنها به حسابرسی مالی می‌پردازند؛ بلکه سخت‌افزار، نرم‌افزار، و رویه‌های جایگزین را ارزیابی می‌کنند، در مقام مشاوران داخلی برای مسائل فناوری عمل می‌کنند، و زمانی که هیچ فرد دیگری در سازمان نتواند کاری را انجام دهد، بعضاً نقش عملیاتی را نیز تقبل می‌کنند.

استانداردهای شیوه‌ی عمل حسابرسی فناوری

انواع حسابرسی

گواهی‌دهی

حسابرسان آن چه را باید انجام شود مقرر می‌کنند و به رعایت قوانین و مقررات رسیدگی می‌کنند. وقتی محصول کار حسابرس اظهار نظر درباره‌ی کیفیت، و رعایت قواعد و احکام باشد آن حسابرسی یک حسابرسی گواهی‌دهی است. رایج‌ترین نوع حسابرسی که توسط حسابداران رسمی انجام می‌شود حسابرسی مالی است که در آن حسابرس گواهی می‌کند که

نیست. این واژه برگرفته از معادل یونانی مثلث متساوی‌الساقین یا ایزو بار (isobar) است. در این جا برای اشاره به استانداردهایی برای حصول اطمینان از یک فرایند تولید یکنواخت یا یکسان به کار برده می‌شود. در این نوع حسابداری، مهارت‌های حسابداری برای گواهی کردن این مسئله به کار گرفته می‌شوند که تولید یک واحد تجاری بر مبنای رهنمودهای ایجاد شده فرآوری می‌شود.

حسابداری‌های عملیاتی

هدف حسابداری عملیاتی بهبود روش انجام امور و یا کاهش دادن منابع لازم برای دستیابی به یک هدف (اثر بخش) و یا رسیدن به نتایج بهتر (کارایی) است. مثلاً، قبل از این که یک سازمان برای دریافت حسابداری اطمینان‌بخشی از کیفیت ایزو ۹۰۰۰ مراجعه کند معمولاً برای حصول اطمینان از قابلیت قبول فرایند تولید یک کارشناس کنترل کیفیت را برای بازبینی یا اصلاح رویه‌های آن استخدام می‌کند. این فرایند بازنگری و اصلاح یک حسابداری عملیاتی است. حسابداری عملیاتی، هم چنین حسابداری ارزش افزوده نامیده می‌شود، زیرا موفقیت این نوع حسابداری معمولاً از طریق بازدهی سرمایه‌گذاری اندازه‌گیری می‌شود، یعنی برای هر یک دلاری که در حسابداری عملیاتی خرج می‌شود، چند دلار صرفه‌جویی در سازمان ایجاد می‌شود.

نقش حسابرسان فناوری

حسابرس فناوری رویه‌هایی را شرح و بسط می‌دهد که کاربرد آنها برای حسابرسان سنتی تر بسیار روزمره تر و عادی است، بنابراین حسابرسان فناوری بی‌نیاز از فتح جبهه‌های جدید یا آموختن شیوه‌های جدید است، بعضی اوقات، لازم است حسابرسان فناوری حسابداری در یک زمینه را سال‌ها ادامه دهد.

استانداردهای حسابداری فناوری تدوین شده توسط حرفه

در هر حوزه‌ی حسابداری مثل حسابداری عمومی مستقل، حسابداری داخلی، حسابداری دولتی و حسابداری سامانه‌های اطلاعاتی، استانداردهای حسابداری فناوری تدوین شده است. این استانداردها بر آن هستند تا حداقل سطح شایستگی لازم برای سازماندهی و اجرای وظایف حسابداری را مقرر کنند. در ایالات متحد، استانداردهای حسابداری دولتی توسط اداره‌ی حسابداری عمومی، و نیز استانداردهایی توسط سه سازمان حرفه‌ای شامل هیات نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام، انجمن حسابداری و کنترل سامانه‌های اطلاعاتی، و انجمن حسابرسان داخلی تدوین می‌شوند. استانداردهای حسابداری دیگری هم وجود دارند، اما سهم آنها بسیار ناچیز است.

مرجع وضع استانداردها

تا قبل از تصویب قانون ساربینز-آکسلی در ۲۰۰۲ میلادی، انجمن حسابداران رسمی آمریکا استانداردهای نحوه‌ی عمل حسابداری و مشاوره‌ی حسابداران رسمی را منتشر می‌کرد. بنابراین، استانداردهای حسابداری AICPA عملکرد یا اجرای حداقلی حسابرسان برون‌سازمانی حرفه‌ای را مشخص می‌کرد. هم اکنون نیز استانداردهای AICPA به صورت موقتی مورد پذیرش هیات نظارت بر شرکت‌های سهامی عام قرار گرفته است. وقتی استانداردهای حسابداری داخلی هم توسط دولت‌ها برای عملکرد و اجرای حسابداری داخلی

مورد پذیرش قرار می‌گیرند، اثر مشابهی دارند. از نظر حرفه‌ای، استانداردهای حسابداری داخلی توسط افرادی بکار برده می‌شود که دارای مدرک معتبر حسابداری داخلی هستند یا عضو انجمن حسابرسان داخلی هستند. حسابداری دولتی مجموعه‌ی جداگانه‌ای از استانداردهای حسابداری دولتی را به نام کتاب زرد اداره‌ی حسابداری کل دارد، که برای حسابداری‌های دولت فدرال و برای برخی از حسابداری‌های دولت‌های محلی و ایالتی الزام قانونی دارد. استانداردهای حسابداری انجمن حسابداری و کنترل سامانه‌های اطلاعاتی اصولاً سودمند هستند زیرا هدف آنها پوشش دادن حسابداری تمام سامانه‌های اطلاعاتی است.

تمام این چهار مجموعه‌ی استانداردها در برگیرنده‌ی بندهایی الزام‌آور برای اطمینان از کارآزمودگی حسابرسان، کسب شواهد کافی، حفظ درجه‌ی مناسبی از استقلال حرفه‌ای، انجام وظایف در حد کافی و حرفه‌ای، و پیروی از رفتار اخلاقی مناسب است. در هر حال، کتاب زرد سازمان حسابداری کل و جامعه‌ی حسابداران رسمی آمریکا

شناخت خوبی نسبت به مسائل حسابرسی فناوری ارائه می‌کند.

انجمن حسابداران رسمی آمریکا و هیأت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام

معمولاً استانداردهای انجمن حسابداران رسمی آمریکا به فرآیند حسابرسی برای رعایت یا انصاف به عنوان یک کار گواهی‌دهی اشاره دارند. در این میان، استانداردهای حسابرسی مجزا اما مرتبط به هم برای گواهی‌دهی صورت‌های مالی و گواهی‌دهی‌های دیگر مثل حسابرسی اطمینان‌بخشی کیفیت یا حسابرسی کنترل‌های داخلی وجود دارند.

به دنبال رسوایی بزرگ انرون در ۲۰۰۱ و تصویب قانون ساربنز-اکسلی در ۲۰۰۲، به موجب بخش ۱۰۱ این قانون هیأت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام ایجاد شد. از جمله وظایف این هیأت می‌توان به تدوین استانداردهای حسابرسی و کنترل کیفی، پذیرش موسسه‌های حسابرسی و نظارت بر آنها اشاره نمود. هیأت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام ضمن پذیرش موقتی استانداردهای حسابرسی انجمن حسابداران رسمی آمریکا، نسبت به تدوین ۶ استاندارد حسابرسی اقدام نموده است.

استانداردهای حسابرسی دولتی

استانداردهای حسابرسی دولتی (یا کتاب زرد اداره‌ی حسابرسی کل) به همه‌ی انواع حسابرسی گواهی‌دهی مثل حسابرسی‌های مالی اشاره دارد. در حسابرسی عملکرد، که شبیه حسابرسی عملیاتی است، حسابرسی باید در انطباق با قوانین و مقررات لازم‌الاجرا باشد. حسابرسی‌های دولتی ممکن است به کارهای غیرحسابرسی مثل خدمات مشاوره‌ای بپردازند.

استانداردهای حسابرسی دولتی هم برای حسابرس‌های برون‌سازمانی هم برای حسابرس‌های داخلی در نظر گرفته شده است. استانداردهای حسابرسی مالی به شدت مبتنی بر استانداردهای حسابرسی انجمن حسابداران رسمی آمریکا یا جانشین آن هیأت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام است اساساً استانداردهای بازنگری شده و نیز ملحقاتی بر استانداردهای انجمن حسابداران رسمی آمریکا هستند. استانداردهای حسابرسی عملکرد به حسابرسی‌هایی می‌پردازند که ممکن است برای اهداف حسابرسی منحصر به فردی اجرا شوند.

انجمن حسابرسان داخلی

انجمن حسابرسان داخلی در پژوهش حسابرسی فناوری پیشگام است. پروژه‌های کارگروه فناوری‌های پیشرفته‌ی انجمن حسابرسان داخلی مثل مطالعه‌ی حسابرسی‌پذیری و سامانه‌ها، اجلاس مشاوره‌ای فناوری‌های پیشرفته، و انتشار قریب‌الوقوع حاصل پروژه‌های حسابرسی‌پذیری فناوری‌ها، این اطمینان را به وجود می‌آورد که انجمن حسابرسان داخلی به عنوان یک مرجع اصلی در این حوزه باقی خواهد ماند.

انجمن حسابرسی و کنترل سامانه‌های اطلاعاتی

انجمن حسابرسی و کنترل سامانه‌های اطلاعاتی در حوزه‌ی توسعه‌ی رویه‌های حسابرسی فناوری و ارائه‌ی گواهی‌نامه به حسابرسان سامانه‌های اطلاعاتی گام بر می‌دارد. بعضی از حسابرس‌ها مجبورند حسابرسی‌های نوع حسابداری را در محیط‌های رایانه‌ای انجام دهند. استانداردهای حسابرسی انجمن حسابرسی و کنترل سامانه‌های اطلاعاتی برای استفاده‌ی تمام اعضای سازمان‌های حرفه‌ای یاد شده، شامل انجمن حسابداران رسمی آمریکا، انجمن حسابرسی و کنترل سامانه‌های اطلاعاتی و انجمن حسابرسان داخلی وضع می‌شوند و هیچ تضاد منافی را برای آنها ایجاد نمی‌کنند.

